



Priloga: Rzd-01-21-00046-01

Datum: 14.12.2021

opis enote nesnovne kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00099**

Ime enote: **Babištvo**

Sinonimi imena enote:

Babičevanje

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **znanja o naravi in okolju**

Podzvrsti:

Tipološka gesla:

porod, rojstvo, babiška nega, promocija zdravja

Kratek opis:

Babištvo obsega posebna znanja in veščine porodne pomoči, namenjene ženski in otroku. Gre za podporo in posege v nosečnosti, med porodom in po njem, pri dojenju in negi dojenčka. Cilj je dober zaključek poroda in kakovosten začetek družinskega življenja.

Opis:

Babištvo obsega posebna znanja in veščine porodne pomoči, namenjene ženski in otroku. Gre za podporo in posege v nosečnosti, med porodom in po njem, pri dojenju in negi dojenčka. Cilj je dober zaključek poroda in kakovosten začetek družinskega življenja. Babištvo izvajajo ustrezno izobražene in usposobljene babice. V zadnjem času se za babištvo odločajo tudi moški – babičarji, ki jih je približno en odstotek.

Večina babic deluje v javnem zdravstvu v porodnišnicah, v zdravstvenih domovih kot del ginekološkega tima ali v patronaži, nekaj pa je samostojnih babic, ki opravljajo svojo prakso na domovih nosečnic, pomagajo pri porodih doma in negujejo novorojenčke in matere tudi v poporodnem obdobju.

V babištvu se nosečnost, rojevanje in dojenje pojmujejo kot naravni del človeškega življenjskega ciklusa. Med spremljanjem ženske v ključnem življenjskem prehodu babice zagotavljajo zdravstveno, telesno in psihično podporo in pomoč. V obporodnem obdobju prispevajo k ohranjanju življenja in zdravja ženske in otroka ter h krepitvi in večji kakovosti življenja družine, vključno z očetom.

Za babiško delo je pomembna raba različnih čutov – voha (vonj plodovnice), sluha (osluševanje plodovih srčnih utripov s pinardovo slušalko) in tipa (ocena vrste, moči in pogostosti popadkov), pomembno vlogo ima tudi opazovanje porodnice in novorojenčka. Babištvo temelji tudi na ročnih spretnostih in veščinah, potrebnih za oceno velikosti in lege ploda (Leopoldovi prijemi), spremljanje napredovanja poroda (npr. z oceno odprtosti materničnega vratu), varovanje presredka in lajšanje porodnih bolečin z masažo. V babištvu se uporabljajo tudi sodobni pripomočki, naprave in zdravila.

Babiško delo je predvsem preventivno, vključuje tudi določene postopke in posege v porodni proces, obenem pa babice prepoznajo tveganja in zaplete, ki zahtevajo usmerjanje k drugim zdravstvenim strokovnjakom. Babice po potrebi sodelujejo z ginekologi porodničarji, npr. pri obravnavi nepravilnosti v nosečnosti in pri porodniških operacijah, in drugimi strokovnjaki. Sodelujejo pri obveščanju bodočih mater in očetov o nosečnosti, porodu, dojenju, negi dojenčka in sodelovanju z njim; omogočajo jim pridobivanje veščin in opolnomočenje.

V preteklosti je porodna pomoč temeljila na solidarni pomoči med ženskami na podlagi izkustvenega in intuitivnega znanja, vednosti in spretnosti. Tradicionalno je bilo babištvo izključno ženska dejavnost, pomočnice pri porodih so imele v skupnosti posebno veljavo, izkušenejše so znanje prenašale na mlajše.

V 18. stoletju se je začela babiška dejavnost bolj regulirati in profesionalizirati, na primer z izobraževanjem in izpitom pri magistrskih porodništva ('izprašane', 'potrjene', 'zaprisežene' babice). Leta 1753 je bila v Ljubljani ustanovljena babiška šola, pouk je potekal v slovenščini. Prvi učbenik porodništva v slovenskem jeziku je izšel leta 1782, uporabljale so ga tudi babice. Na babiški šoli so poglavitne predmete predavali porodničarji, za prenos praktičnih znanj pa so bile pomembne šolske babice. Leta 1789 je bila v Ljubljani ustanovljena prva porodnišnica na slovenskem ozemlju, tam so bodoče babice pridobivale praktično znanje. Izobraževanje se je postopoma podaljševalo in dopolnjevalo. Leta 1981 ukinjeno srednjo babiško šolo je pozneje nadomestil študij babištva na Oddelku za babištvo na Zdravstveni fakulteti v Ljubljani.

Do 2. svetovne vojne je večina porodov potekala na domu ob pomoči terenskih babic, ki so ob rojstvu pogosto poskrbele tudi za plenice, obrok ali ogrevanje. Nanje so se obračale tudi ženske z različnimi zdravstvenimi težavami in v psihosocialnih stiskah. Od 60. let 20. stoletja večina žensk rodi v porodnišnicah, s čimer se je osrednje delovišče babic preneslo v zdravstvene ustanove.

Leta 1920 je bilo ustanovljeno Društvo diplomiranih babic, ki je med letoma 1929 in 1968 izdajalo strokovno glasilo Babiški vestnik.

Datacija:

druga polovica 18. stol., 1753

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **OSTALO (OSTALO)**

Opis lokacije:

Slovenija

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: 0 X: 0

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

več nosilcev

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00099.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Peter Vrčkovnik, 2021



6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja nesnovne dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za nesnovno dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Slovenski etnografski muzej**

Strokovna področja:

etnologija

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register nesnovne kulturne dediščine:

Register nepremične kulturne dediščine:

Register premične kulturne dediščine:

9. UTEMELJITEV VPISA

Babištvo je izjemno pomembna človeška dejavnost, utemeljena na vednosti o človekovem telesu, naravnih in kulturnih dejavnikih, ki sooblikujejo potek nosečnosti, poroda in zgodnjega obdobja po porodu pri materi in novorojenčku, vključno z dojenjem.

Osredotočeno je predvsem na življenjsko obdobje žensk, ko postajajo matere; gre za skrb in podporo skupnosti v ključnem življenjskem prehodu posameznice, ki se (tradicionalno) izvaja v odnosu ženska ženski; namenjena je opolnomočenju žensk kot mater. Pomeni povečanje možnosti za preživetje matere in novorojenčka. Babištvo je ključen ženski poklic, nastal na podlagi potreb po navzočnosti drugih, ki dajejo praktično in čustveno podporo ter spremstvo v transformativnem življenjskem dogodku. Z babištvom so povezane tudi specifične kulturne prakse, tako so babice nesle otroka h krstu ali ga v sili krstile. Razvilo se je posebno besedišče. Za poimenovanje porodnih pomočnic se uporablja izraz babica, ki pomeni izkušeno, modro žensko. Prav tako so se oblikovali posebni izrazi za telesne dele in procese, na primer posteljica za placento, imena za popadke, na primer pobolečki, in za porodne pripomočke, na primer porodilnik. V preteklosti sta bila za babištvo značilna dobro poznavanje zelišč in njihova uporaba.

Babice skrbijo za varno potovanje otroka iz maternice/matere v svet in prehod ženske iz nosečnosti v materinstvo. Ob otrokovih starših je babica prva predstavnica družbe, ki ga sprejema medse.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **centroid ni določen**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **14.12.2021**

Št.: **Rzd-01-21-00046-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Razlog:

Št.:

16. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-21-00046-11-01

Datum: 14.12.2021

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00099**

Ime enote: **Babištvo**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec: Identifikacija nosilca: **275**

**Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije, Sekcija medicinskih sester in babic
Ob železnici 30a, 1000 Ljubljana**

<https://www.zbornica-zveza.si/>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Sekcija medicinskih sester in babic je strokovno društvo, ki deluje v okviru Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije. Sekcija ščiti pravice in interese babic oziroma babištva, skrbi za prepoznavnost babiške stroke in skrbi za njen razvoj. Njena vizija je babištvo kot neodvisna, samostojna zdravstvena disciplina v Republiki Sloveniji. Veliko vlogo pri krepitvi tradicije babiškega poklica in stanovskem povezovanju je imelo Društvo diplomiranih babic, ustanovljeno leta 1920 v Ljubljani. Pod imenom Slovensko babiško društvo je začelo delovati leta 1925. Strokovno je sodelovalo z drugimi babiškimi društvi v državi. Društvo je pod imenom Slovensko babiško društvo prenehalo delovati 31. 12. 1975 in začelo ponovno delovati 28. 2. 1976 pri Zvezi društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije kot Sekcija medicinskih sester in babic. Sekcija medicinskih sester in babic skrbi za strokovni razvoj zaposlenih v zdravstvenem varstvu žensk, otrok in njihovih družin, pripravlja kadrovske normative, strokovne smernice in protokole ter sodeluje pri oblikovanju domače in evropske zdravstvene politike. Sekcija je vključena v pripravo zakonodaje s področja zdravstvene in babiške nege in oskrbe, oblikuje terminološki slovar, pripravlja strateške dokumente, na primer o kompetencah v babištvu.

Aktivna je pri raziskovanju in ohranjanju zgodovine babištva na Slovenskem. Organizira strokovna srečanja, na katerih strokovne teme pokrivajo področja delovanja babic in tudi novosti iz babištva in medicinskih znanosti, ki so pomembne pri vsakdanjem delu v skrbi za zdravje žensk in otrok (ginekologija, porodništvo, pediatrija, psihologija, pravno varstvo). V letu 2011 je sprejela kodeks etike za babice. Sekcija medicinskih sester in babic je članica mednarodnih organizacij International Confederation of Midwives in European Midwives Association. Sekcija ima svoj znak, ki predstavlja maternico, sestavljeno iz stiliziranega srca, ki pomeni življenje, in dveh (babiških) rok, ki skrbita za življenji matere in otroka. Sekcija medicinskih sester in babic ob mednarodnem dnevu babic, 5. maja, pripravlja obeležitve in različne dejavnosti za ozaveščanje o pomenu babiškega poklica.

Status: **aktiven nosilec**

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **LJUBLJANA (LJUBLJANA)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **464568**

X: **101877**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00275.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Peter Vrčkovnik, 2021



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **14.12.2021**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-21-00046-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI